

[Transcript] Forklart / Derfor boikottes Freia

Det hele startet med SAS.

Selskapet SAS stopper og seller alle produkter for matverk i ganten.

Og så tok det bare helt av for Freia.

Først hadde de flere selskapet droppe Freia.

SAS, Norwegian, Norges fotballforbund og turistforeningen er blant selskapene som setter samarbeidet med Freia på vent.

Hvorfor boykatter så mange sjokoladeproduksenten slutser i?

Dette er forklart en daglig podcast der vi forklare deg en nyhet hver dag.

I dag, om hvordan Freia boykattern startet, spretter seg rekordraskt og hva som skjer nå.

Jeg heter Philippa Johannesburg og det er tirsdag 13. juni.

Anne-Sophie Bergvall, økonomisjonomist her i Aftenposten.

Hvordan startet boykattern mot Freia egentlig?

Boykatterna Freia i Norge begynte egentlig med et intervju med den svenske forskeren, Juliana Gottbib.

Hun oppfordrer til å boykatter svenske selskapet og sjokoladeproduksenten Marabou.

Som er eies av samme selskap som eier Freia, som heter Mondeles.

Etter det så begynte det å se ting i Norge.

Sass første selskap ut til å boykotte Freia i tirsdag for i uke, og derfor bare bare litt på seg.

Og plutselig var massevis av Freia-produkter ut av varmen hos flere store selskaper.

Det begynte med sass, og så kommer Elköp, Hurt i Ruten, Norwegian, Hotellkjedene, Strawberry og Klassikshotell.

Og det fortsetter bare å renne inn med bussvarsler på stadien i selskap som boykatter det.

Og til og med Coop har sagt at de ønsker et møte med næringsministeren om sjokoladeproduksenten.

Men enn så lenge så har ikke de, eller noen andre dagligvare keder, slutte ut og sellet Freia-produkter.

Da var kanskje ekstra trist at den norske turistforeningen venter ryggen til kviklønns, som jo har vært den sjokoladen som har blitt selve symbole på tur her i Norge.

Og det er nok ikke snakke om så veldig mye penger, men symbolisk så gjør nok ikke endelig smont.

Mandag denne uken gikk statsminister Jonas Garstørre ut og sa at det måtte være opp til folk om de selv ønsker å boykatte Freia-produkter.

Altså det har jo ikke bare fått veldig mye medieopmerksomhet, men har jo også fått politiske konsekvenser.

Høyere og venstre har jo gått ut og sagt at de krever at næringsministeren skal støtte boykorten.

Og presidentskapet på Stortinget skal jo også sette seg nedsegnere denne uken for å diskutere om også stortinget skal boykotte Freia, som er ganske dramatisk.

Men Ansofie, hvorfor skjer alt dette?

Alt dette handler jo faktisk om krigene i Ukraina.

For Freia er jo eide som sagt av dette store internasjonale selskapet som heter Mandeles.

Og de har havnet på en svarte lyste som ukrainske myndigheter har lagt fram.

Alt skal talfestes. Toppskår, ti av ti.

En god vurdering for dette å lys opp i ernvores og kan få oss til å prestee bedre.

Men gjør det samtidig verden til et litt kipere sted?

Vi blir overvokket av enten kommersjell eller offentlig.

[Transcript] Forklart / Derfor boikottes Freia

Så blir jeg velnødt til å selle og selle og selle.

Hør ny sesong av Deep Dick i Podomi eller Aftonpostenappen.

Selv om både melkesokolade og kvikkklunch føles som det norske i hele verden,

så har de faktisk ikke vært norsk eid på 40 år.

For da ble producenten Freia kjøpt opp av Kraft Foods og i 2012

endret selskapsnavnet til Mondeles International.

Mondeles er jo egentlig den norske norske norske norske norske.

Mondeles er jo egentlig et amerikansk multinasjonalt selskap som produserer blant annet snacks.

De selvsokolade og gutter i over hele verden, de eier merkevarer som Ritz, Toblerone, Oreo og Boy,

Philadelphia, Ost. Ja, en hel høy med både mat og gutter i fra hele verden, så blir produsert av

Mondeles.

Der i blant også Freia.

Og hva er det som skaper problemer nå da?

Det er ikke egentlig et nytt problem, men i slutten av maj så satt det Ukrainas

antikorpsjonsmyndighet

opp en svarte liste over selskap som de mener at det blir rett inntekter til en russiske statskassen,

og et av de selskapene er Mondeles.

På den samme listen står mange andre selskaper med ganske kjente produkter,

som blant annet tandbørstene fra Oral B, barbemaskine til Braun og barberhøvelene til Skelett.

Alt dette henger sammen med sanksjonene mot Rusland på grunn av krigen i Ukraina.

For denne svarte listen kommer i tillegg til alle selskapene som allerede har trukket seg ut av Rusland

på grunn av denne krigen, som McDonalds, Kalsberg, Apple, Tinder, ja ganske mange.

Europese land har jo inført en rekke sanksjoner mot Rusland, det gjorde det i det krigen begynte.

Og det betyr at vi for eksempel ikke har lov, altså juridisk, det er ikke lov til å drive med handel,

med en rekke varer og tjenester, en for eksempel transport og energi og en del andre

sektorer.

Men det at Mondeles fortsatt er i Rusland er ikke lovlig, her handler det mest om omdømme.

Og da kan man for eksempel havne på en svarte liste og se det opp til andre forbrukere og

institusjoner,

og bestemme seg for om de har lyst til å velge å ikke kjøpe produkter fra dette selskapet,

som da er en boikott, ikke sanksjoner.

Og fordi sånn type selskapet ikke har lyst til å bli boikottet, så har mange selskap som ikke er.

Hennes mørit og andre væsslige har allerede trukket seg ut av Rusland.

Selskapet som eier Freia, har fortsatt fabrikk og ansatte i Rusland.

De selvs produktene sin i Rusland og betaler skatt til myndighetene der.

Grøn til at Mondeles fortsatt er i Rusland, det handler nok enkelt greit om penger.

Mondeles omtales av Kyiv School of Economics som markedsledende i en kjecksersokolade i Rusland,

og de er i følge Forbes den 47 nosterste internasjonale selskapet i Rusland.

Det er ganske stort i et så stort land til Rusland.

Mondeles har tre fabrikk med rundt 3.000 ansatte i Rusland,

og til sammen gi de Mondeles en omsetning på omtrent 13,5 milliarder kroner i året.

Og det er penger som de betaler skatt av, og det er her problemet ligger i følge ukrainske

myndigheter.

Den nemte Kyiv School of Economics anslår at Mondeles betalte 1,9 milliarder kroner i skatt i fjord.

[Transcript] Forklart / Derfor boikottes Freia

Og ukrainske myndigheter påpeker at dette er 1,9 milliarder kroner inn i den russiske statskassen. Det er den statskassen som brukes til å gå til krig mot ukrainer.

Men Mondeles de annet kjenner at virksomheten i Ruslan kan gi dårlig rykte, så de har sluttet å kjøpe reklame og gjøre nye investeringer i Ruslan, men de vil ikke sluttet å selte produktene sine og grune til det, fordi de mener det at de bidrar til å producere mat til russene, og så har jeg fået russene til å ha tilgang på mat som en grundlegge rettigheter. Men vet vi noe om hva resten av verden gjør?

Mondeles er jo et stort selskap med mange forskjellige produkter som hele verden har et forhold til. Ja, som nevnt så startet jo denne debatten i Norge med denne debatten som har vært i Sverige. Så der har det jo vært en stor diskusjon om hvordan de skal forholde seg til Marabou, som er Eira Mondeles, og denne listen har jo også fått ganske stor internasjonale oppmerksomhet. Mondeles-chefen i Norge sier til NRK at han er svært opprørt over boycott-debatten, at det er en komplisert problemstilling, og at det er mange merkevarer som fortsatt er til stedet i Ruslan.

Og han mener at debatten skal være like streng mot alle.

Selvom Mondeles opererer i Ruslan, så betyr ikke det at freie produkter er i Ruslan.

Noe sjokolade lages i andre land, men mye, som for eksempel all melkeschokoladen, lages i en fabrikk på Rodeløkka i Oslo.

Vi er bare en bitte, bitte, bitte liten brikke i det spillet i Mondeles.

Vi er en av de minste fabrikkene som er i Mondeles-systemet,

og vi har ingen forbindelse til Ruslan å gjøre det helt tatt her i Norge.

Altså, freie er jo norsk merkevarer, og det understreker jo Mondeles i en pressemelding.

Det er en sjokolade som er produsert på Rodeløkka i Oslo, og basert på norsk melk fra norske kyr.

Dette er ikke en produksjon som foregår i Ruslan, sier selskapet,

og at ingen freie produkter blir eksporteret til Ruslan,

sånn at de selger ikke produkter i Norge som har noen ting med Ruslan å gjøre.

Og til litt svagt på fabriken til freie i Norge, sier jo det at dette er en av reaksjonen.

Jeg tenker at det er trist at folk henger seg på,

jeg synes de firmene som nå henger seg på den borgerkorten rundt omkring, er forkjapt ute.

De er jo redd for at denne borgerkorten her kan føre til at norske ansatte kan miste jobben sin.

Og da på grunn av hva de eieselskapet gjør i et helt annet land.

Men på hvilke måte kan de påvirkes denne situasjonen?

Det er jo godt spørsmål, for egentlig er det ikke så veldig mye freie for gjort.

De har produksjonen sin her i Norge, og det er jo Mondeles som får kritikken,

og som må ta et valg om å trekke seg ut av Rusland.

Og de har jo svart, Mondeles Norge har jo svart ved å sende ut en pressemelding,

hvor de sier det at de ønsker å gå i dialog med den norske regjeringen,

og sagt at de skal sende brev til de ulike relevante departemangene.

Og i den pressemeldingen så unna streker de også det at Mondeles ikke unna lagt noe sansjonsregime,

de bryter ikke noe sansjoner, alt de gjør er helt lovlig,

og at de ønsker å bli vurdert på objektive kriterier.

Så vi får se hva som kommer ut av en eventuelle dialog med regjeringen.

[Transcript] Forklart / Derfor boikottes Freia

Og hvis vi tar det ned til oss igjen, så sier bunnprisschefen inntil videre, at de faktisk har merket et økt salg av freie produkter. Kan dette få alvorlige følger for freie på sikt, anser vi? Det som kan ha noe å si er om de store daglig varekjeden begynner å bruke freie også, og det kan jo begynne å koste. Hvis de for eksempel begynner å ta inn andre sjokolader enn freie, så vil jo det gå ut og være lønnsometen til freie, og det kan igjen føre til at folk blir permittert her i Norge, for noe eierne de ser i Russland. Denne saken har laget mye bråk her i hjemme, og kanskje særlig fordi det handler om produkter som ligger nært hjerte til veldig mange nordmenn. Så etter en lang rekke med selskaper som boykotter, hva skal man egentlig gjøre da hvis man liker sjokolade? Man bør definitivt sette seg inn i hva er effekten av at det er valget ditt om å boykotte. Jeg tror noe som forbruker så har det kanskje mindre å si enn hvis store selskaper boykotter freie. Men det handler jo selvfølgelig om din egen magefølelse og din egen etiske overbevisning. Aftenpå har vi snakket med en B-professor som sier at du trenger ikke å ha quicklunch skam, at du kan mene at det er moralsk forkastelig å tjene penger på krigen i Russland, uten å måtte risikere lørdagskottet ditt. Du har hørt en podcast fra Aftenposten, og det var Anne-Sophie Bergvalg som forklarte deg freie av boykotten. Lydene du har hørt er hentet fra TV2, NRK, Dagblad TV og VGN TV. Denne episoden er laget av Synesøhol i en i Føland og meg, Philip A. Johannesborg. Resten av forklart er Olaf Eggersvik og Anders V. Berg. Angrepp 2020 i fjord kunne ha vært avverget. Til slutt vil dette trolig påvirke krigen og særlig Ukrainas planer. Den norske kronen ligger nå på intravenøs behandling. Den er ekstremt svekket. Den har det fært rett og slett. Hver dag forklare vi en nyhet sak for deg, så du slipper å lese igjen om alle nettavisene selv. Og det skal vi også gjøre i hele sommer. Mens andre har ferie, så fortsetter forklart med to episoder i uken gjennom hele sommeren. Og det gjør vi fra 19. juni og ut i juli. Alle episodene er fortsatt helt gratis. Og følg oss gjerne i Spotify eller der du hører på podcast. Så får du alltid vite når en ny episode er ute. God sommer!